

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: Війна і ідентичність у творі Фенімора Купера «Останній з Могікан»

Студента (ки) групи СОа 15-20

напряму підготовки англійська мова та друга іноземна мова

спеціальності середня освіта

Незенко К.А.

(прізвище та ініціали)

Допущена до захисту

Науковий керівник проф. Мейзерська Т.С.

«__» _____ року

Завідувач кафедри

(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС

Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРУ ФЕНІМОРА КУПЕРА «ОСТАННІЙ З МОГІКАН».....	6
1. Творчість Фенімор Купера у розрізі наукових праць з теми дослідження ..	6
2. Структурно-композиційні та сюжетні аспекти твору Фенімора Купера «Останній з Могікан».....	12
Висновки до розділу1	14
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ЗОБРАЖЕННЯ ТЕМИ ВІЙНИ І ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРІ ФЕНІМОРА КУПЕРА «ОСТАННІЙ З МОГІКАН»15	
2.1. Проблематика твору та його історична основа.....	15
2.2. Зображення могоікан як відображення ідентичності	22
2.3. Війна як ключова проблема твору	25
Висновки до розділу 2.....	30
ВИСНОВКИ	31
SUMMARY.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання війни та ідентичності нині є досить актуальним. Як попередні століття, зараз багатьом народам доводиться боротися за свою незалежність, доводити своє право на існування, виборювати можливість бути господарем на своїй території. При цьому це складно як сформованим та великим народам, так і маленьким етносам та племенам. Відповідно дана тема є актуальною й на сьогодні.

Водночас доводити свою самобутність часто доводиться за допомогою війни та інших засобів. Нерідко це єдина можливість довести свою ідентичність. Крім того, часто війна одного племені чи народу проти іншого стає інструментом у політичних планах іншого народу. Як наслідок, допоки одні вбивають інших, то треті тільки залишаються у виграші.

Тож можна зазначити, що як тема ідентичності, так і війни, досить яскраво відображені у книзі Фенімора Купера «Останній з Могікан». При цьому книга довгий час не була поширена та навіть перебувала під забороною, а сам письменник піддавався цькуванню. Це обумовлено тим, що питання утиску етносів Америки довгий час вважалося досить болючим та гострим. Як наслідок, поширення такого роману могло б спричинити підняття у суспільстві теми про незалежність та самобутність малих народів.

«Останній із могікан» (1826) — найавантюристичніший і найзнаменитіший із романів Купера, динамічний за фабулою, де письменник ставить проблему «червоношкірих дияволів» чи «шляхетних дикунів» — проблему ставлення до індіанської культури та її місця у США. Вона помітно ідеалізована як в образі злочинця Магуа, вождя гуронів, так і в образі Ункаса, ідеального «лицаря» лісової глушини, юного індіанця-де-лавара. Такий самий піднесений характер має й ідеальна дружба представників двох рас, двох культур — Чингачгука та Соколиного Ока (Натті Бампо). Письменник вважає, що індіанцеві доведеться

піти з історичної арени — у цьому трагедія американських аборигенів, нездатних адаптуватися до цивілізації

Відповідно, твір є особливо значимим сьогодні. Саме тому дана тема є актуальною для дослідження.

Ступінь розробленості питання. Питання відображення війни і ідентичності у творі Фенімора Купера «Останній з Могікан» досліджували такі вітчизняні вчені як Л. Кулакевич [11], О. Пуляєв [18], О. Сович [22], Н. Турчин [24], М. Якимець [26]. На їх думку, основною проблемою твору є відображення трагічності існування індіанських племен. Могікани ж відображені як справжні герої, які можуть віддати за високі ідеали честі та волі своє життя. При цьому навіть якщо їх зображено у творі як трішки незграбними та нецивілізованими, вони від цього не перестають бути меншими людьми. Тобто письменник хотів передати, що кожен народ має право на самовизначення і його боротьба за свої права є священною.

Об'єкт дослідження – твір Фенімора Купера «Останній з могікан».

Предмет дослідження – відображення теми війни і ідентичності у книзі Фенімора Купера «Останній з могікан».

Мета дослідження - дослідити процес розвитку теми війни і ідентичності у творі Фенімора Купера «Останній з могікан». Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання дослідження:**

- описати творчість Фенімор Купера у розрізі наукових праць з теми дослідження;
- визначити структурно-композиційні та сюжетні аспекти твору Фенімора Купера «Останній з Могікан»;
- охарактеризувати проблематику твору та його історичну основу;
- проаналізувати зображення могікан як відображення ідентичності;
- узагальнити війну як ключову проблему твору.

Теоретико-методологічна основа дослідження – це перелік тих методів, що був використаний у процесі роботи над темою дослідження. Зокрема, були використані загальнонаукові методи дослідження (опису, аналізу і синтезу, узагальнення, порівняння), а також конкретнонаукові (порівняльний аналіз та літературний аналіз). Використання цих методів дозволяє виявити відображення війни та ідентичності у творчості письменника.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з підрозділами, висновків та списку використаної літератури (26 позицій). Загальний обсяг дослідження становить 37 сторінок, із них 34 сторінки основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРУ ФЕНІМОРА КУПЕРА «ОСТАННІЙ З МОГІКАН»

1.1. Творчість Фенімор Купера у розрізі наукових праць з теми дослідження

Творчість Фенімора Купера є предметом дослідження багатьох вітчизняних дослідників. Так, вчена Н. Турчин вважає, що значний вплив на творчість письменника мала подорож митця Європою. Так, у 1827 році письменник вирушає у подорож Європою, маючи статус американського дипломата. Співвітчизники проводжають його з великою шаною, як героя — «надію нації». Купер з родиною під час поїздки відвідують Англію, Швейцарію, Голландію, Італію, Німеччину [24, с. 6].

Особливо вагомим за своїми наслідками було для Купера перебування у Франції, де він служив консулом і прожив три роки. Він був свідком Липневої революції 1830 року. Мав можливість, спостерігаючи буремні події в Парижі, робити порівняння між політичним життям своєї країни і побаченим на власні очі у Франції. Його рука не втомлювалася писати нові книжки та статті про подорожі і враження від Європи, природи і культури відвіданих країн, полемічні твори, а головне, романи про життя на кордоні між «цивілізацією і дикістю» — фронтирі.

Подорож затягнулася на 7 років. Влітку 1833 року родина повернулася на батьківщину. Країна за цей час дуже змінилася. Коли він їхав до Європи, то вважав Америку найкращою. Після повернення письменника з Європи ставлення до Америки почало змінюватися. Купер звернув увагу на зникнення низки племен індіанців, на насильство «нації промисловців» над природою, яка відіграє в творчості Купера особливу роль.

В цей період поряд з художніми з'являються публіцистичні твори гостро критичного характеру: книга «Лист до співвітчизників» (1834), памфлет

«Американський демократ» (1838). Критичні і сатирико-публіцистичні твори: роман «Монікіни» (1835) і два публіцистичні романи «Додому» і «Вдома» (обидва 1838).

Роман-памфлет «Монікіни» (1835), написаний під впливом творчості англійського сатирика XVIII ст. Джонатана Свіфта, розповідає про дві різні породи мавп: високострибаючих і низькострибаючих. Описані в цьому романі держави — алегорія Англії і США. Купер будував свій сатиричний твір на типовому для того часу протиставленні Старого і Нового Світу. Мавпи створили власні суспільства, які письменник і досліджує. Високостриби мають довгий хвіст і дуже люблять шанувати традиції. Вони поклоняються трону і королю. В низькострибів хвіст короткий, але міцніші. За високострибами легко впізнаються англійці з їхніми непохитними традиціями, а за низькострибами — американці з їхніми проблемами.

У середині 30-х років він продовжує на новому витку творчості плідну письменницьку діяльність — завершує пенталогію про Шкіряну Панчоку, яку розпочав ще у 20-х роках («Піонери» (1823), «Останній з могікан» (1826), «Прерія», (1827)). У 1840 році виходить четвертий роман пентології «Слідопит», а у 1841-му останній п'ятий — «Звіробій».

Своє дослідження вчена завершує думкою про те, що з усього написаного Ф. Купером найвідомішою стала серія книжок про Шкіряну Панчоку. Усі ці твори об'єднано спільною темою — боротьба індіанських племен проти колонізаторів і образом мисливця Натаніеля Бампо, у якого були багаточисельні прізвиська: Звіробій, Слідопит, Соколине Око, Шкіряна Панчоха, Довгий Карабін. Його друзі-індіанці через незвичні для них чоботи прозвали Шкіряною Панчохою [24, с. 7].

При цьому, на думку дослідника О. Сович, найпопулярнішими стали твори Купера, які мають історичний підтекст, зокрема, «морські» романи та про боротьбу індіанських племен. Це обумовлено тим, що значне місце у творчості

Фенімора Купера посідала тема моря. «Морський» роман є одним із різновидів пригодницького твору, сюжет якого насичений незвичайними подіями й характеризується їхнім несподіваним поворотом, великою динамікою розгортання. Для романів Купера характерні мотиви викрадення й переслідування, атмосфера таємничості й загадковості, ситуації припущення й розгадування.

Вважається, що «морський роман», як жанр виник саме в Америці, адже вона була морською державою. Її торгівля, промисловість, сільське господарство, транспорт були пов'язані з мореплаванням, яке стало найпоширенішою професією. Моряки були майже у кожній сім'ї і тому «морське життя» ставало важливою частиною тогочасної дійсності. Такий же момент є і у автобіографії Купера. З 1806 він став матросом на торговельному судні «Стирлінг» і здійснив багатомісячне плавання до Англії та назад. «Це були важкі дні праці та випробувань для пещеного сина землевласника, дні змушнення й набуття безцінного досвіду моряцького життя, який так знадобився для уславлених морських романів Купера». На судні Купер проплавав п'ять років, упродовж яких не тільки засвоїв морську справу, а й привчив себе до витримки і дисципліни [22, с. 157].

Всі вищезгадані факти біографії автора «Шпигуна» і «Лоцмана» допомагають краще зрозуміти становлення Купера-романіста, вибір ним тематики для його творів, особливості образів їх героїв, напрочуд глибоке і яскраве знання усіх подробиць життя морської служби тощо. Пригоди, що пов'язані з морем, звичайно відбуваються за участю головного героя в боротьбі американців за незалежність, і в цьому змісті морські романи темою близькі до історичних.

Першим і кращим серед «морських романів» Купера є «Лоцман». Цим романом Купер кинув виклик Вальтеру Скотту, який видав на той час дуже популярну книгу «Пірат». Аідгукуючись про роман В. Скотта, Ф. Купер зауважив, що, на його думку, Вальтер Скотт не проявляє детального знання

морського життя, а «створює лише ілюзію реальності. Але можна написати специфічно морський роман, такий, у якому море буде головним суб'єктом».

Роман «Лоцман, або Морська історія» побачив світ у Нью-Йорку в 1824 році і відразу ж був достойно зустрінутий широкою читацькою аудиторією США, в житті якої море відігравало суттєву роль. «Професійне знання морської справи, любов до моря і великий літературний талант Купера дозволили йому створити правдивий, романтично піднесений твір, що поклав початок морському роману не тільки в американській, але і в світовій літературі».

В романі «Лоцман» море — головний герой твору. В той же час це роман історичний, в якому описується боротьба молодої американської держави про свою незалежність. Герої роману борються і з ворогом, і з бурхливою стихією, і перемога в цій боротьбі дістається їм дорогою ціною. Вороже ядро обриває життя капітана, а розбурхане море захоплює в свою безодню рульового Довгого Тома Коффіна. Гинуть багато моряків, але лейтенанти Барстейбл і Гріффіт благополучно проходять через всі випробування, які випали на їх долю і повертаються на батьківщину разом зі своїми судженими Катрін і Сесілією. Ця морська експедиція – один з епізодів американської боротьби за незалежність. У цьому плані «Лоцман» може бути віднесений до числа історичних романів Купера, але автор відступає від конкретності, не дотримуючись історичних дат. Тому історія відіграє роль тла, на якому розгортаються пригоди персонажів, а море є найважливішим персонажем.

Отже, підкреслює вчений, у першому морському романі Ф. Купера позначилися головні переваги романів цього типу – можливість створення динамічного, захоплюючого, надзвичайного, драматичного твору. Це робить його еталоном для інших романів цього типу. «Лоцман» (1823) – перша, ще боязка спроба Купера в сфері літературної мариністики. Безперечний успіх роману у читачів спонукав його зайнятися розробкою нового жанру, більш ґрунтовного [22, с. 158].

Через чотири роки на берегах Сени поблизу Парижа був написаний другий морський роман Купера «Червоний Корсар», який вийшов у світ в листопаді 1827 року в Парижі і Лондоні, а в січні 1828 року – в США. Літературними попередниками були Байрон зі своїм «Корсаром» і В. Скотт з «Піратами». Але образ Корсара у Ф. Купера виразніший, він наповнився більш конкретним історичним змістом, причому у виборі суспільного типу і обстановки письменник, як завжди, проявив «справді історичне чуття». Ф. Купер показує, як і в яких умовах створювалися характери, подібні до Лоцмана, як «шляхетні корсари» в жорстоких умовах неоголошеної війни з флотами всіх європейських держав намагалися своїми діями служити справі боротьби за звільнення колоній.

У цьому творі Купер загострює увагу до особистості. У «Червоному Корсарі» – це герой, що кидає виклик і суспільству, і стихії. Це романтична, повна небезпечних пригод історія молодого англійського офіцера і його супутниць, яка переплітається з долею таємничого Червоного Корсара, чий корабель наводить жах на судна всіх країн [22, с. 158].

Як вважає дослідник О. Пуляєв, формування романтичного світогляду у Купера, призводить до появи нових категорій, методів та ідей, зокрема, звернення їх до теми природи та нової філософії світу. Разом з цим відбувається формування іншого ставлення до природи і місця людини в світі [18, с. 7].

За своє життя Купер написав велику кількість творів, які за їхньою тематикою можуть бути розділені на кілька циклів: історичні романи, морські романи, романи про боротьбу індіанських племен. В історичних романах («Шпигун», «Лайонель Лінкольн», «Два адмірали», «Браво», «Гейденмауер, або Бенедиктинці» та інших) Купер звертається до подій американської війни за незалежність, а також до історичного минулого європейських держав і критикує феодальні порядки.

У морських романах («Пірат», «Лоцман», «Червоний корсар»), відображені враження отримані Купером під час його служби на флоті, велике місце займає пригодницький елемент. Однак в цілому романи цього циклу

поступаються іншим творам Купера в значущості і актуальності поставлених в них проблем.

Найбільше визнання отримали романи «індіанського циклу» («Піонери», «Останній з могікан», «Прерія», «Слідопит» і «Звіробій»), відомі під загальною назвою романів про «Шкіряну Панчоху». Поставлена в цих романах проблема боротьби волелюбних індіанських племен проти колонізаторів, чудові образи простих людей, індіанців і білих, привернули до романів даного циклу особливу увагу і симпатії широких читацьких кіл і передової критики. В історію світової літератури Купер увійшов насамперед як автор романів про Шкіряну Панчоху.

Дослідник зазначає, що в творчому шляху Фенімора Купера слід виділити три періоди. Перший період: 1821-1826 роки; другий період: 1826-1833 роки; третій період: 1833-1850 роки. Така періодизація відповідає змінам у поглядах письменника, в його світогляді, який чинив визначальний вплив на характер його творів.

Пуляєв стверджує, що кращими романами письменника є романи «індіанського циклу». З п'яти романів про шкіряну панчоху у перший період були написані два – «Піонери» і «Останній з могікан». Обидва ці твори свідчать про прагнення письменника використовувати форму пригодницького роману для розкриття проблем соціального та політичного характеру. Саме в цих романах, що оповідають про знищення індіанських племен буржуазною цивілізацією, проявилися критичні тенденції творчості Купера, значно посилюються в ці роки. Боротьба за незалежність від Англії повинна була, на глибоке переконання Купера, поєднуватися з боротьбою за незалежність американської літератури. У передмові до роману «Шпигун» Купер писав про те, що в його творі немає «ні замків, ні лордів, ні інших атрибутів англійських романів» [18, с. 8].

Дослідниця М. Якимець зазначає, що особливостями творів Ф. Купера ж наявність архетипних та сучасних образів одночасно. Особливу увагу у дослідженні вченої було приділено вивченню еколінгвістичного аспекта, який є домінантним та наскрізним у творах автора [26, с. 11].

Дослідниця Л. Кулакевич вважає, що відповідно до традицій роману фронтиру, закладених творами Ф. Купера, значну частину подій у творах відведено романтичним картинам ідилічної природи, фронтирному побутуванню родин героїв [11, с. 62]. Вчена пише, що основний конфлікт і сюжетний розвиток кожного твору так чи інакше прив'язано до протистояння різних світів, що зводиться до протистояння життя і смерті. Нею прослідковано репрезентацію двох протилежних типів характеру індіанця та загарбника, що дозволяє говорити про поетику пригодницького наративів.

Отже, у працях вітчизняних дослідників, творчість Фенімора Купера постає переважно у розрізі його «морських» та «індіанських» романів. При цьому вважається, що на прагнення писати про індіанські племена вплинула його поїздка Європою, що дозволила своєрідно поглянути на реальні проблеми Американського континенту.

1.2. Структурно-композиційні та сюжетні аспекти твору Фенімора Купера «Останній з Могікан»

«Останній з могоікан» – історичний роман Джеймса Фенімора Купера. Твір є досить складним композиційно, оскільки у ньому перетинається декілька сюжетних ліній. Крім того, наявна значна кількість проблем та тем, що робить роман складним для сприйняття [16, с. 45].

Композиційно твір розподілений на розділи. Це дозволяє як відокремити між собою сюжетні лінії, так і простежити логічність викладу. При цьому всі події у творі є послідовними, що сприяє його цілісному розумінню. Спочатку читача ознайомлюють із історичними подіями, що пов'язані із індіанськими племенами, а потім вже ознайомлюють із самою дією роману, що сприяє загальному розумінню твору.

Дія роману відбувається в британській колонії Нью-Йорк в серпні 1757 року, в розпал Франко-індіанської війни. Частина роману присвячена подіям після атаки на форт Вільям-Генрі, коли з мовчазної згоди французів їх індіанські союзники вирізали кілька сотень англійських солдатів і поселенців, що здалися у полон. Мисливець і слідопит Натті Бампо, представлений читачеві в першому (по порядку розвитку дії) романі «Звіробій», разом зі своїми друзями-індіанцями з племені могікан – Чингачгуком і його сином Ункасом – беруть участь у порятунку двох сестер, дочок британського командира [13, с. 11].

У цей неспокійний час дочки полковника Мунро – Кора і Аліса – вирішили відвідати батька в обложеному англійському форті Вільям-Генрі, що знаходився на озері Лейн-Джордж в провінції Нью-Йорк. Щоб скоротити шлях, дівчата в супроводі майора Дункана Хейворда і розсіяного вчителя музики, що відділилися від військового загону, повернули на потаємну лісову стежку. Її зголосився показати індіанець-сороход Магуа на прізвисько Хитра Лисиця. Магуа з союзного племені Мохок запевняв подорожніх, що ліською стежкою вони доберуться до форта за кілька годин, в той час як по основній дорозі їх чекає виснажлива подорож, завдовжки в добу.

А в цей час на березі бистроводного ліскового потоку білошкірий мисливець Натаніель Бампо на прізвисько Соколине Око вів неспішну бесіду зі своїм другом – індіанцем Чингачгуком, Великим Змієм. Тіло дикуна було покрито чорно-білою фарбою, що надавало йому страхітливу схожість зі скелетом. Його гладко поголеною голову прикрашав один єдиний хвіст волосся з великим пером. Чингачгук розповідав мисливцеві історію свого народу від світлих часів, коли його предки жили в світі і достатку, і до темної години, коли вони були витіснені блідолицими людьми. Тепер від колишньої величі могікан не залишилося і сліду. Вони змушені таїтися в лісових печерах і вести жалюгідну боротьбу за виживання.

Незабаром до приятелів приєднується молодий індіанець Ункас на прізвисько Швидконогий Олень – син Чингачгука. Трійця влаштовує полювання,

але заплановану трапезу перериває тупіт кінських копит. Бампо не може розпізнати його серед лісових звуків, однак мудрий Чингачгук тут же припадає до землі і повідомляє – їде кілька вершників. Це люди білої раси.

Соколине Око збирається негайно підстрелити брехливого гурона, але Хейворд його зупиняє. Він хоче особисто схопити скорохода більш гуманним способом. Його план провалюється. Хитра Лисиця примудряється втекти в лісову гущавину. Тепер мандрівникам потрібно якомога швидше піти з небезпечної стежки. Зрадник, швидше за все, їм учинить войовничу зграю ірокезів, від яких немає порятунку.

Соколине Око призводить панянок і їх провідників на скелястий острів – одне з таємних сховищ могікан. Тут компанія планує залишитися на нічліг, щоб вранці вирушити в Вільям-Генрі [14, с. 43].

У цей час французи займають Вільям-Генрі. Англійці, в тому числі і полковник Мунро з дочками, змушений покинути форт. В дорозі обози наздоганяє войовниче плем'я з Магуа. Виявляється, індіанець тільки прикинувся мертвим в сутичці на кам'яному острові. Він знову викрадає Кору і Алісу. Першу Хитра Лисиця відправляє до Делаварів, другу забирає з собою в землі гуронів [17, с. 35].

Ховають молодих Кору і Ункаса, Швидкононогого Оленя. Чингачгук невтішний. Він залишився один, сирота в цьому світі, останній з могікан. Проте у нього є вірний товариш, який в цей гіркий момент стоїть поруч. Нехай у його супутника інший колір шкіри, інша родина, культура, і колискові йому співали на чужій незрозумілій мові. Але він буде поруч, що б не сталося, адже він теж сирота, що заблукала в прикордонній зоні Старого і Нового світу. І ім'я йому Натаніель Бампо, а прізвисько – Соколине око.

Отже, у творі можна побачити як перетинаються декілька сюжетних аспектів: любовна лінія, дружба, боротьба за виживання, ідентичність індіанців, вірність та зрада. Одночасно з тим, основна увага приділена саме питанню

виживання індіанських племен. Їх показано як людей зі своєю культурою, традицією, побутом, мислення, а не просто диким плем'ям.

Висновки до розділу 1

Таким чином, творчість Фенімора Купера є предметом для досліджень багатьох вітчизняних вчених. Вони відзначають його намагання відобразити історичну реальність детально та без спроб надати перевагу владним структурам. При цьому висвітлене у творчості письменника переважно ґрунтується на його власному досвіді, про що свідчать «морські» та «історичні» романи автора. Водночас велика увага ним приділена індіанським племенам. Це можна простежити на прикладі «Останній з могікан», роману, що висвітлює боротьбу індіанських племен за виживання, а також присвячений різним проблемним темам. Саме у цьому творі індіанські племена постають як ідентичності та етноси, а не як «дикуни», як прийнято було вважати.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ЗОБРАЖЕННЯ ТЕМИ ВІЙНИ І ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРІ ФЕНІМОРА КУПЕРА «ОСТАННІЙ З МОГІКАН»

2.1. Проблематика твору та його історична основа

Твір «Останній з могікан» є одним із найвідоміших романів Купера. Внаслідок цього, його на вітчизняних просторах було видано різними видавництвами (дод. А). Проте всі видавці наголошують саме на історичній основі книги, що і робить її популярною.

Історична основа твору полягає в описі подій, які супроводжували загарбницькі дії щодо тих територій Америки, на яких проживали коріння племена. При цьому сама назва «могікани» була вигаданою, оскільки насправді такого племені не існувало. Проте у могіканцях письменник втілює всі ті риси, які були притаманні для автентичних жителів Північної Америки. Проте загалом у творі відтворено період 50-х років 18 ст., коли відбувалися сутички між англійцями та французами, які активно колонізували Америку [18, с. 63].

У творі яскраво відображена історія просування американського фронтира у західному напрямку. Доповненням до цього є зображення реальних сутичок того часу, боротьба етносів за ідентичність, зародження Американської незалежності. При цьому показано як англійці та французи намагаються просунути свою владу на нових територіях, активно долучаючи до співпраці місцеві племена, які хоч і допомагають, але пам'ятають, яку шкоду їм нанесли загарбники. При цьому втручання англійців та французів у справи племен призводить до того, що сутички між ними лише посилюються.

Даний твір мав за мету показати не тільки історичну основу побудови Америки, але й підняти соціальні та моральні питання. Це показ того, що жодна

держава не будується мирно та з врахуванням думки усіх її народів, а проникнення цивілізації на автентичні території завжди супроводжується спротивом. Проте важливо було показати те, як формування нових земель сприймалося самими індіанцями, як до них відносилися європейці, як індіанці ставилися до європейців, що вплинуло на війну між цивілізаціями. Купер намагався показати, що це сутичка двох різних світів, де немає жодної правої сторони, а їхні дії часто викликають питання моралі та етики.

Історичність твору також пов'язана із її персонажами. Так, головний герой Натті Бумпо (Соколине Око) мав реального прототипа. Хоча Купер це і заперечує, стверджуючи, що даний герой є повністю вигаданим, проте ряд дослідників сходяться на думці, що персонаж змальований з американського першовідкривача Деніеля Буна. Він теж освоював нові території, селився на межі фронтіри, активно взаємодіяв із індіанськими племенами. Крім того, обидві персонажі активно піднімали тему гармонії природи та цивілізації [7, с. 71].

До того ж Натті як і Деніель був представником цивілізації. Проте він значну частину життя прожив у густих древніх лісах серед первісної природи та навчився побуту та способу життя індіанців. Тож Північна Америка стала для обох них справжнім домом, однак обидва герої попри пов'язаність свого життя з індіанцями, все одно вважали себе людьми європейськими та цивілізаційними. При цьому, що Натті, що Деніель говорили, що вони мають велику гордість за себе, що не дозволяє їм стати такими як індіанцями. Тобто всередині душі обидва все одно вважали себе кращими за індіанців, наголошуючи на другорядності племен.

Вище сказана схожість дозволяє говорити, що мова дійсно йде про реальний прототип головного героя. Адже подібними є не тільки діяльність, але й схожість походження, мислення, думок, ставлення до індіанців. Крім того, обоє жили серед густих лісів та взаємодіяли з індіанцями [26, с. 76].

З огляду на історичну основу твору, можна визначити значну кількість проблем, які висвітлено у творі. По-перше, це відображення взаємодії могікан із

англійцями. Ще на початку твору вказано, що індіанці слугують поводитирями для англійців. Вони знаючи місцевість, допомагають військовим пройти далі, оберігаючи їх від небезпек густого лісу, де співіснують древні рослини та тварини. При цьому, попри стереотипну ворожість, вони поводяться стримано, цивілізовано, виховано. Цим самим відображається, що взаємодія між людьми різних світів можлива, для цього необов'язково володіти мовою чи певними знаннями, головне зберігати у собі людяність та вихованість.

По-друге, зображення позитивних рис індіанців. Головні герої творі, а це Соколине Око (Натті Бумпо), Чингчгук та його син Ункас, зображені як люди з високими моральними цінностями. Вони сміливі, відважні, рішучі, відповідальні. Для них допомога один одному та оточуючим є найважливішими ідеалами. При цьому могокани відображені як люди, що мають адекватну оцінку, гордість, володіють набором чеснот. Хоча і зовнішньо показані могокани як суворі та кремезні, однак вони сповнені любов'ю до ближніх, коханням до своїх половинок, гордістю за себе та за своє індіанське походження. Навіть їхні певними моментами жорстке ставлення обумовлене до оточуючих зумовлене не характером, а навколишньою небезпекою та підступністю ворогів. Все це вимагає від могокан діяти швидко та чітко виконувати вказівки.

Купер зображує індіанців своєрідно. Попри те, що вони є давнім племенем, яке проживає далеко від цивілізації, їхні представники сповнені глибокими знаннями, мудрістю, проникливим розумом. При цьому їхні знання та бачення світу сформовано практичними навичками, вмінням виживати, первісною природою, наявністю ворогів. Тим самим письменник показує те, що у могокан представники цивілізації можуть багато повчитися, тож з ними потрібно дружити та спілкуватися, а не ворогувати та намагатися їх знищити [19, с. 7].

По-третє, протиставлення англійців та французів. Англійські колонізатори показані як такі, що дотримуються загальних правил ведення війни, ввічливі, стурбовані питаннями індіанських племен, готові до співпраці із могоканами. Французькі ж загарбники описані як жорстокі, грубі, невиховані. До індіанців

вони проявляють безпричинну жорстокість та намагаються показати свою зверхність, при цьому вони здійснюють антилюдські та антиморальні дії.

Відповідно, образи різних народів перенесено на ті племена, якими вони керують. Так, племена під управлінням англійців, зокрема, могікани, є цивілізованими та вихованими, миролюбними. На відміну від них, ті племена, якими управляють французи, як ірокези, є жорстокими, войовничими, аморальними.

Тим самим Купер просуває думку, що вчинки представників кожного племені, продиктовані не лише їхньою моральною системою, а й моральною системою їхніх «власників». Тож попри різницю між менталітетами, письменник підкреслює схожість між різними етносами.

При цьому у творі образи англійців постають ідеалізованими. Вони описуються як спокійні, ввічливі, стримані. На противагу їм французи постають як втілення зла. Тим самим у творі демонструється історична неточність. Адже як відомо, англійці не вирізнялися особливою повагою до індіанців, а французи не завжди були досить жорстокі. Тобто проблема протиставлення французів та англійців виникла на основі суб'єктивних вражень Купера від відвідування Англії та Франції, що знову ж таки не відповідає історичній основі твору. Адже що французи, що англійці, ставилися до індіанців жорстоко [2, с. 17].

По-четверте, жорстокість індіанців. Хоча індіанців переважно показано позитивно, проте у певних аспектах висвітлено їхню надлюдську жорстокість. Так, деякі індіанці показані як хитрі, підступні, злі, кровожерливі. Вони готові на вчинення фізичної болі іншим без якої небудь особливої причини, наприклад, через давню образу або ж через власні стереотипи. При цьому їхня жорстокість є невинуватою як щодо своїх племен, так і відносно англійців та французів. Тобто їх показано як таких, яким все одно кого вбивати та за що. Навіть якщо ця особа є їм незнайома. І ця жорстокість показана як певна генетична особливість.

Тобто у творі індіанці показані одночасно як миролюбні, так і жорстокі. Проте саме жорстокість відображає індіанців з найгіршого боку, оскільки руйнує позитивне враження про них. Проте все ж жорстокість зображена лише у деяких сценах, що знову ж таки показує, що індіанці переважно є цивілізованими [25, с. 35].

По-п'яте, проблема місця індіанської культури в Америці. Так, індіанська культура зображена через протиставлення дикунів та цивілізованих племен. Зокрема, представником індіанців зображений Магуа як вождь гуронів, проте який є злочинцем, одночасно з цим, представником індіанських племен Ункаса, якого попри юний вік, показано шляхетним та сміливим.

Тобто, індіанська культура є гідною, щоб зайняти вагоме положення в Америці, яка проголошувала мультикультуралізму та формування єдиного народу. І відповідно, індіанці показувалися як такі, що гідні бути рівними з іншими етносами в Америці. Проте все ж Купер просуває ідею, що попри наявність власної культури та її самобутності, індіанцеві необхідно поступитися колонізатору. Адже він не здатний пристосуватися до цивілізації та не буде сприймати винаходи як щось хороше, тому аборигени вже завчасно є приреченими. Отже, адаптувати могокан до сучасного світу було б неможливим [24, с. 18].

По-шосте, зображення різноманіття людської душі. У своєму творі Купер відобразив такі схожі й одночасно з цим такі відмінні духовні стани європейця й індіанця, француза та англійця, могокана та представника іншого племені. Всі вони здатні до переживання, людяності, співчуття, любові. Одночасно з тим, вони жорстокі, здатні до зради, готові на все заради помсти.

Так, душа англійця та француза показана зі сторони маніпулятора. Вони готові на все, щоб захопити якнайбільше американської землі, тому вдаються до хитрощів, щоб отримати хороше ставлення до себе зі сторони індіанців. При цьому європейці розуміють, що їхні дії призводять до посилення ворожнечі між

племенами, однак їх не цікавлять долі індіанців. Тим самим вони показують своє відношення до «червоношкірих» як до другорядних людей, нерівних до них.

При цьому душа індіанця теж показана як подвійна. Так, індіанці готові до співпраці та допомагають французам та англійцям, проте вони все одно пам'ятають про те, скільки неприємностей їм принесли їхні прадіди, що були першими поселенцями. Вони на генетичному рівні мають спогади про те, як перші європейці обманули індіанців та хитрощами захопили їхні землі, а індіанців вигнали з їх територій чи фізично знищили. Саме тому, вони готові так само вчинити з їхніми нащадками, спочатку вдавши готовність до співпраці, а потім затягнувши у пастку та жорстоко розправившись із ними.

І тут основою є помста за своїх предків, яким горе принесли перші переселенці, навіть якщо перед ними знаходяться ті, хто не має до цього прямого відношення. Адже індіанці дотримувалися думки, що всі європейці знали про те, які звірства чинили тут перші поселенці, але сприймали це як норму, те, що їх не стосується, не свою справу. Як наслідок, вони повинні понести покарання за свою мовчазну згоду, бо це ставить їх на один рівень із першими загарбниками.

При цьому Купер показує, що навіть представники двох народів можуть знайти спільну мову. Так, Соколине Око дружельбно ставиться до вождя могікан Чингачгука, вважає своїм товаришам, всіляко допомагає та підтримує. Також він має тепле ставлення до його сина Ункаса. Їхня дружба виміряна спільними сутичками та боями, де Ункас довів свою майстерність та п'ять разів рятував життя Соколиного Ока. Тож тут відображені особисті якості персонажів як позитивні та такі, що показують, що всі люди незалежно від нації є однаковими.

Тож Купер доводить, що по людині не можна судити лише тому, що вона відноситься до якогось народу. Всі люди різні, тож ті ж індіанці є погані та добрі, як і французи та англійці. І необхідно орієнтуватися на знання того, яка людина перед тобою знаходиться, а не те, до якого народу вона належить [21, с. 38].

Крім того, вказується, що є люди хороші як серед індіців, так і американців. Тим самим письменник доводить, що колір шкіри не є вирішальним фактором. Відповідно, він знову ж таки підкреслює, що людська душа є складною та її неможливо виміряти через призму зовнішності та расової належності.

Проте наявність у творі Купера різних сторін не говорить про те, що одна з них ідеалізуються. Його герої не є тільки хорошими чи тільки поганими. Хоча й більш позитивними є саме могікани. Цим самим показується складність людської душі. Навіть здавалося б зовсім хороший персонаж, що не має ніяких недоліків, відображений як такий, що може чинити погані вчинки через певні давні образи чи через вплив емоцій. Цим письменник показує те, що не існує ідеальних людей. Так, та особа, що нібито чинить лише добро та має позитивні звички, поводить себе чесно, діє на благо іншим, має значну мудрість та глибокий розум, не може мати помилок чи чинити щось погане. Адже ніхто не може бути певним у тому, що станеться далі, тож кожен може на стресову ситуацію реагувати по-різному. Іноді навіть тоді, найдобріша людина показує свою справжню злу суть. І це і є певними нетрями людської душі, де ніхто ніколи не знає, що може бути приховано.

Зокрема, у творі показано протиріччя у певних героїв. Так, Ункас попри зовнішній спокій, закохується, рухається згідно його захоплення, також активно проявляє свій темперамент. Як наслідок, він потрапляє до полону, попри те, що має гострий розум та завжди все ретельно обдумує. Крім того, такі ж протиріччя наявні у делаверах. Переважно вони стримані та несміливі, однак у певних моментах вони різко стають мужніми та сміливими. Гурони теж показані неоднозначно. Так, жорсткий, аморальний, холоднокровний Магуа обережний до питань релігії.

Одночасно з тим деякі індіанці показані як боязливі та малодушні. Адже вони можуть дозволити собі втекти з поля бою, зрадити, підставити товариша заклади свого порятунку. Тим самим простежується думка, що походження не

завжди свідчить про те, якою насправді є людина, адже героїзм не закладений із народження, це індивідуальна риса. І проявити її чи ні, рішення особисто кожного [23, с. 10].

По-сьоме, проблема кохання. Так, любов Ункаса показана як щира та справжня. Хлопець не знаючи як заявити про свої почуття, намагається всілякими способами залицятися до дівчини. При цьому це виглядає ніжно та турботливо, а також він готовий пожертвувати життям заради неї. Цим показується те, що індіанці, як і інші люди, здатні любити та робити все заради кохання. І звісно, це робить тему кохання провідною у творі.

Проте протилежною темою до цього щирого кохання, є питання про те, чи можливе кохання між різними племенами. Так, висловлюється думка, що любов між делавером та мінгом, неможлива, так як вони є занадто різними. Їхнє потенційне кохання порівнюється із тим, якби людина гралася зі змією. Тобто, така любов була б небезпечна та закінчилася б підступністю зі сторони однієї зі сторін, бо рано чи пізно змія може вкусити, а людина може вбити змію через страх.

Крім того, твір показує, що навіть під час міжусобиць та воєн, любов можлива, отже їй завжди є час. До того ж кохання додає твору певну гумористичну частину та дозволяє повірити у те, що твір може закінчитися позитивно. Крім того, любов Ункаса показана як юнацька, трохи ідеалізована, проте це додає навпаки хлопцеві переваг, адже так зображується те, що навіть сміливий воїн та мужній герой, може кохати щиро та невимушено, поводитися поруч із коханою сором'язливо та незграбно [20, с. 53].

Проблеми могокан як відображення ідентичності та війни виокремлені окремо, оскільки вони є досить вагомими та ключовими у творі. При цьому ці проблеми нерозривно пов'язані із вище зазначеними проблемами, тобто формуються думка, що у творі всі аспекти є взаємообумовленими та впливають один на одного.

Отже, історична основна твору пов'язана із формуванням західного фронтиру в Північній Америці. Також у творі виокремлено сім основних проблем, це кохання, відображення взаємодії могокан із англійцями, зображення позитивних рис індіанців, протиставлення французів та англійців, проблема місця індіанської культури в Америці, жорстокість індіанців, різноманіття людської душі.

2.2. Зображення могікан як відображення ідентичності

Могікани у творі Купера зображені як окрема ідентичність. Вони як окремий етнос описані як такі, що нічим не відрізняються від білошкірих, а навіть навпаки мають ряд переваг. Крім того, вони специфічно сприймають навколишній світ. Вони не нищать природу та не вбивають тварин заради забави, а намагаються співіснувати з ними у мирі та злагоді.

Варто відзначити, що могікан дійсно показано як окрему ідентичність. Так, вони мають свою мову, звичаї, пісні, традиції. Купер підкреслює красу мови та вимови слів могіканами. Письменник показує їхні вірші через красу навколишньої природи та пейзажу. Відповідно, поетичність могікан виявляється у милозвучній душі індіанця, його світосприйняття через виживання та любов, поваги до навколишнього середовища.

Для того, щоб відобразити індіанців як окремий етнос, автор вдається до опису фольклору могікан. При цьому використовуються характерні імена для індіанців (Швидконогий Олень, Щедра Рука, Великий Змій). Цим самим показується те, що могікани є окремою ідентичністю, яка заслуговує на існування. Крім того, вживання таких імен є відображенням поваги до могікан, адже зображуються їхні лише найкращі риси. Зокрема, швидкість, доброзичливість, щедрість, мужність, мудрість [12, с. 21].

Попри те, що могікани є ідентичностями, вони не проти дружби з представниками інших рас та світів. Так, дружба між Чигачгуком та Соколиним Оком показана як зразкова, адже вони належать до різних етносів, але все одно підтримують один одного, допомагають, спільно вирішують складні питання. Тим самим могікани попри свою відмінність від інших не намагаються уникати інших етносів, а навпаки прагнуть взаємодіяти з ними.

Загалом образ могікан показаний через призму інших індіанських племен. Попри те, що могікан показано як окремий етнос, що має свою культуру,

традицію, мову, пісні, їхні основні компоненти, як наприклад традиція давати імена, зовнішність, одяг, звички, показано у взаємозв'язку із іншими індіанськими племенами. При цьому це не є випадковим, так як таким чином показано ідентичність могокан, а ж іншого боку, їх взаємозв'язок з іншими племенами, з іншого [1].

Тож ідентичність образу могокан показана для того, щоб відобразити подальшу складну та трагічну долю всіх індіанців. Загибель всіх могокан зображена як сумна подія, що веде до зникнення могокан як народу, при цьому останній могокан, що вижив, має місію нести культуру свого племені серед інших племен, щоб вижити хоча б духовно. Також тут своєрідно доданий підтекст про те, що цивілізація все таки змогла перемогти індіанців. При цьому пограли тут як індіанці, так і природа, яка остаточно потрапила під вплив європейців. Водночас саме загибель індіанців відображає загибель всіх корінних народів в Америці.

Індіанці у творі не ідеалізуються. Купер показує їх як з позитивної, так і негативної сторони. Тим самим вони дійсно сприймаються як реально існуючий етнос, оскільки якби було показано лише те, що вони роблять виключно позитивні справи, то складно було б повірити у їхнє існування. При цьому центральною частиною твору є вагомі переваги червоношкірих, чим окреслюються домінантні сторони Ункаса та Чингачгука [3, с. 11].

Крім того, можна стверджувати, що могокани є ідентичністю за рахунок того, що вони мають характерну зовнішність, що відрізняє і водночас споріднює їх з іншими індіанцями. Так, у творі Купер зображує могокан як кремезних, широкоплечих, з прекрасною осанкою, з правильним складом тіла, людей, що сформувалися у них генетично від предків. При цьому їх вираз обличчя показаний як гордий, рішучий, хоча і трішки незграбний. Автор наголошує на тому, що всі могокани мають пропорційний склад тіла, який є середнім, тобто вони не є занадто худими, але і не є повними. Все це дозволяє їх швидко рухатися та перемагати ворогів. Тобто зовнішній вигляд могокан вже говорить про те, що

вони є окремим етносом, адже виглядають хоч і так як і інші індіанці, але мають характерні зовнішні особливості.

Також автор наголошує на тому, що могікани переважно є суворими лише у ситуаціях, коли є реальна небезпека їх життю. В інших ситуаціях їхнє серйозне обличчя стає м'яким та лагідним. Крім того, Купер зобразив могікан як чуттєвих та ніжних, які відчувають внутрішню любов до найближчих. Так, коли зображуються моменти спілкування між батьком та сином, то Чингачгук зображений як такий, що відчуває гордість за сина, слідкує за кожним рухом дитини, звертає увагу на кожне його слово, посміхається при розмові. При цьому син показаний як такий, що любить гучно посміятися разом з батьком. Тобто відображено, що могікани лише здаються суворими для оточуючих та ворогів, для своїх рідних вони ж навпаки є турботливими та уважними.

Ункаса ж показано як такого, що любить посміятися та загалом як ніжну особистість. При цьому під час небезпечних ситуацій його обличчя набувало суворого виразу, він виправлявся та гордо стояв вперто, навіть розуміючи, що може загинути. Тож будучи навіть у ситуаціях, що загрожують життю, він не боявся смерті, а сміливо її очікував. Все це лякало його ворогів та викликало у них до нього повагу, адже він мав ще досить юний вік. Крім того, автор окремо наголошує на незвичній сміливості хлопця [8, с. 253].

Проте не всіх індіанців у творі описано однаково. Так, Магуа (Хитра Лисиця), що був із племені гуронів, теж описується як суворий індіанець, проте із спокійним виразом обличчя, попри те, що очі відображали злість та дикість. Також даний герой показаний як приклад жорстокості та людської люті, що відображає найгірші риси індіанців. Він зображений як людина, якою рухає помста за давню образу, що навіює навколо себе похмуру та жорстоку атмосферу. При цьому нанесення страждань своїм ворогам у нього супроводжується особливою насолодою.

При цьому такі його дії були схвалені членами його племені. Вони поважали його за жорстокість та могутність, та самі наслідували його як приклад.

Так, в одному з епізодів, гурони скористалися спокійною обстановкою відносно французів та англійців, тож почали кровопролиття. Така бійня не мала сенсу і несла смерть всім навколо. Купер наголошує на тому, що крові було дуже багато і її можна порівняти із річковими потоками.

Самі ж гурони показані як протиставлення до могікан. Якщо могікани мають переважно хороші риси, то гурони є здебільшого негативними. Вони як антагоністи могікан показані як такі, що здатні до жорстокості та вбивства без явної причини, схильні до хитрощів та обману, готові завжди зрадити та втягнути когось у пастку. Тож гурони показані як плем'я зрадників та грабіжників. Вони не знають, що таке честь, гордість за себе, милосердя. Могікани ж протиставлені їм як такі, що здатні до чесних, справедливих, вірних рішень. Тут могікани зрівнюються із делаверами, хоч і могікани здатні до бійок, проте лише в умовах небезпеки.

Цим знову ж таки підкреслюються відмінність могікан від інших племен. Вони володіють високими моральними якостями і навіть в умовах небезпеки дотримуються неприйнятих правил війни. Крім того, для них обманути когось та здійснити крадіжку є нижче їхньої честі [12, с. 43].

Одночасно з тим, могікани, гурони, делавери, показані як такі, що досить бережно ставляться до питань релігії. Так, могікани дотримуються всіх вірувань предків та намагаються не гнівати духів природи. Для них все навколо це втілення їхньої віри, тому навіть у невеликих дрібницях вони бачать певні знаки. При цьому образити їхню віру означає образити їх самих, тому з цим питанням їхнє оточення було досить обережним.

Отже, індіанці у творі показані як окремий етнос. Вони як ідентичність мають свою мову, культуру, традиції. При цьому особливо важливим для них є питання релігії.

2.3. Війна як ключова проблема твору

Питання війни у творі є одним із ключових. Так, зображуючи протистояння могоккан та загарбників, Купер загалом показує відношення колонізаторів до індіанських племен. У його творі зображено неприховану правдивість щодо жорстокості загарбників, які прагнуть тільки того, щоб винищити індіанців фізично, а їхні землі заселити новоприбулими людьми та використовувати у своїх цілях. Тобто дана війна зображена у двох аспектах [9, с. 37].

Для колонізаторів війна – це можливість розширити території впливу. Для них місцеві племена не потрібні живими, тож людей потрібно фізично знищити. Адже вони мають свої плани на цю територію, для них це те місце, куди вони можуть привезти своїх співвітчизників, тим самим розширити вплив своєї країни на політичній карті світу, привезти на цю територію свою культуру та мову, побудувати тут зовсім інший світ. Тож тут місцеві їм не потрібні, адже вони лише заважатимуть загарбницьким планам, будуть здійснювати помсту, відстоювати своє право на цю землю.

Знищення індіанців важливе для колонізаторів ще з кількох причин. Так, вони можуть бути свідками жорстокості ворогів, тож будуть формувати негативне бачення про них. Однак найважливішим аспектом є те, що загарбники не сприймали індіанців як рівних до себе людей. Вони вважалися дикунами, які були нецивілізованими, не могли співіснувати з іншими етносами. При цьому таке зверхнє ставлення до індіанців було побудоване на тому, що вони люди «другого сорту», тож взагалі не заслуговують на життя. Тут базовими основами таких тверджень була як колонізаторська політика, так і стереотипи, уявлення про переважання одних націй над іншими.

Для індіанців війна – можливість вижити. Вони не прагнули її починати та не ведуть активних дій. Проте вони повинні оборонятися, вбивати нападників, змушувати їх відступати. Так, вони сприймають, що якщо загинуть вони, то зникне їхнє культура, мова, традиції, звичаї, згадка про могоккан. Тож для них

фізична смерть є легшою порівняно із тим, що вони можуть зникнути як ідентичність [11, с. 62].

Одночасно з тим, Англія як держава-колонізаторка показана з такого боку, що якби не ця країна, то не було б сучасної Америки. Цим самим Купер не виправдовує жорстокість загарбників, а лише логічно підводить до думки, що війна є нормальним процесом і можливо якби не колонізатори, то Америка так би й залишилася країною, яку населяли б індіанці та інші племена, тож вона не мала б шансів на розвиток. Тож війна показана як просто типовий історичний процес, що був на шляху кожної великої держави.

Таке ставлення до війни у баченні Купера можна пояснити тим, що він був ідейним патріотом Америки. Тож всі події, що були пов'язані із розвитком своєї країни розцінював саме позитивно. Як наслідок, він вважав, що Америка була великою державою і тому війну бачив як один із державотворчих процесів. При цьому винищення індіанців він сприймав як велику проблему та безглузду ідею, що не має виправдання зі сторони людяності.

Крім того, Купер зобразив війну у розрізі протистояння індіанських племен. Так, одні племена, як наприклад, могікани, описані як миролюбиві та ввічливі люди, що попри відрізаність від цивілізації, постають як представники розвинутих етносів. Інші ж племена постають як жорстокі, кровожерливі, загарбницькі. Вони не мають конкретної мети у своїх діях, а просто хочуть винищити сусідні племена, тим самим захопивши нові землі, поширивши свій вплив, заявити про себе як про могутні племена. Тож так Купер показує, що міжусобні війни є не менш масштабними, ніж колонізаторські, при цьому вони не мають конкретної мети та жодних правил. Тим більш жорстокі індіанські племена показані як такі, що діють у своїй війні підступно та без будь-якого чіткого умислу.

У творі Купер відобразив думку, що проникнення цивілізації є нестримним процесом, проте це не має відобразитися через війну. Адже мають застосовуватися гуманні засоби для того, щоб отримані бажані землі та

налагодити взаємини із місцевим населенням. Вже точно це не має бути шляхом убивств невинних індіанців [4].

Війна у її прямому значенні показана у той момент, коли відбувається зіткнення між Ункасом та Магуа, що є представниками гуронів та могікан. Тут їхня сутичка показана дещо романтизовано, що надає особливої атмосфери їхньої ворожнечі. Так, їхня битва починається не з рукопашного бою, а з того, що вони більше хвилини дивляться один на одного, намагаючись поглядом перемогти суперника. При цьому показано, що обидва персонажа продовжували струнко та гордо стояти, не боячись того, що хтось може нанести удар іншому. При цьому Ункас значно виокремлюється, його фігура стає більш статною, він же залишається непорушно стояти. І ти самим він постає немовби бог війни, як приклад, сміливого воїна. Бачачи це, його противник, тільки посміхається злою посмішкою.

Тобто Купер намагається показати, що війна має тут два обличчя: чесна та хитра. Так, Ункас готовий воювати справедливо, рівно, без страху перед супротивником. Магуа виступає хитрим, підступним, злобним, що не хоче воювати чесно, бо так точно отримає програш.

Так, одна сторона війни представлена як геройська, а інша як несправедливий противник. Проте обидві сторони війни нерідко вдаються до хитрощів та обману, адже ціна перемоги є досить високою. Тобто війна тут постає переважно як особистісна сутичка. Кожен вдається до активних дій для того, щоб показати, що має перевагу перед суперником і може бути гідним нащадком свого роду та вождем племені. При цьому війна тут змальована також так, що здається ніби ідеологічна основа для війни це лише певний привід. Фактично, ніхто не хоче йти у сутичку через певні моральні цінності та наявні історичні передумови. Для багатьох діючих осіб у творі війна це лише можливість проявити себе, здобути повагу оточуючих, виявити власну силу та жорстокість [6, с. 44].

Власне зображення війни між білими поселенцями та червоношкірими, є одним із основних мотивів твору. Так, поселенцям здавалося, що індіанці готові напасти на них кожної миті, тому вони були досить обережними, адже будь-який звук чи рух навколо, ввижався їм, як готовність ворога напасти. Зокрема, і Аліса говорить про те, що індіанці жорстоко катують та вбивають поселенців, не маючи для цього явних причин. Тобто для деяких індіанців війна проти білошкірих розглядається як помста за своїх предків. При цьому всю свою лють вони втілюють на тих поселенцях, які не мають до цього жодного відношення. Як наслідок, виходить замкнене коло. Адже індіанці вбивають поселенців, поселенці дізнаючись про такі жорстокість, починають із жорстокістю ставитися до індіанці, а індіанці, звісно, починають ще більш кровожерливо чинити із поселенцями. Тож виходить, що у цій війні обидві сторони вчиняють жорстоко та провокують подальше посилення конфлікту [5, с. 12].

Крім того, навіть коли поселенці починають співпрацювати із індіанцями, вони ставляться до них з обережністю та чекають підступу. Зокрема, генерал Молькальм говорив про ті племена з якими співпрацював наступним чином. Він стверджував, що вони шахраї, а також чинять підступно, хитро, жорстоко, тож від них варто очікувати всього, що можливо. При цьому він наголошував на тому, що коли вони зляться, то їх складно заспокоїти, а очікувати можна всього, що хочеш.

Тим часом індіанці, зокрема, делавери, говорили про поселенців теж у негативному руслі. На їх думку, білошкірі, є досить гордими і водночас жадібними. При цьому себе вони ставлять вище за інших, вважаючи, що навіть найгірший європеєць, є кращим за будь-якого індіанця. Крім того, колонізатори заявляють права на ті території, якими не володіють та не мають до них жодного відношення.

Тим самим можна побачити, що війна між індіанцями та білошкірими переважно має ідеологічну основу. Так, колонізатори вважають, що є кращими за червоношкірих, тому готові боротися за нові території, вдаючись до різних

методів. У той же час індіанці хочуть не так зробити школу білошкірими, як своїми жорстокими діями налякати їх, та вигнати із цієї території, яка є їхньою, знову ж таки, вчиняючи досить холоднокривно. При цьому найбільшою ненавистю до колонізаторів вирізняються Магуа. Він вчиняє з ними жорстоко та аморально, намагаючись виправдати це помстою та давньою образою за предків. Однак він поводить себе підступно як з союзниками серед колонізаторів, так і із іншими поселенцями. Тобто цим він показує, що для нього співпраця з білошкірими нічого не означає, адже головним є помста, тож фактично він використовує загарбників у своїх цілях [10, с. 30].

Все це говорить про те, що як індіанці, так і поселенці, не прагнуть відмовлятися від війни. Вони лише говорять про те, що хочуть вирішувати все мирно та врегулювати питання території досить прозоро. Нас правді ні одна сторона не готова до компромісу, а тільки намагається посилити конфлікт, залякуючи іншу сторону. При цьому нерідко вдаючись до взяття противника у полон, катувань, вбивств.

Своєрідні війни є й серед білошкірих. Так, генерал Вебб відмовляється допомагати Мунро, тим самим залишаючи його війська без підкріплення. Це призводить до того, що військам доводиться здаватися у полон. Що знову таки показує, що білошкірі теж прихильні до міжусобиць та ведуть власну війну серед європейців. При цьому переконання поселенців щодо індіанців теж можуть змінюватися, так, як наприклад, англійці змінили свою думку про індіанців, коли ті допомогли Монкальму.

Отже, війна є ключовою проблемою твору. Вона відображена у вигляді протистояння між індіанцями та поселенцями, могоканами та гуронами, між одними племенами та іншими. При цьому така війна переважно виявляється у залякуванні суперників та жорстокому поводженні з ними.

Висновки до розділу 2

Таким чином, історична основна твору пов'язана із формуванням західного фронтиру в Північній Америці. Прототипом Соколиного Ока, як головного героя, прийнято вважати першовідкривача Деніеля Буна, що теж був поселенцем, проживав у Північній Америці, активно комунікував із місцевими аборигенами. При цьому обидва персонажі мали однакове ставлення до індіанців.

Також у творі виокремлено сім основних проблем, це кохання, відображення взаємодії могокіан із англійцями, зображення позитивних рис індіанців, протиставлення французів та англійців, проблема місця індіанської культури в Америці, жорстокість індіанців, різноманіття людської душі. Окремими питаннями є війна та ідентичність могокіан. Могокіан можна назвати окремим етносом, бо вони мають свою культуру, мову, віру, дотримуються звичаїв та традицій. Попри характерну для індіанців зовнішність, вони все ж мають особливості, оскільки є кременезними, суворими та обличчя, з гордою поставою.

Відносно війни, то можна сказати, що вона функціонує у трьох вимірах, це протистояння між індіанцями та поселенцями, могокіанами та гуронами, між одними племенами та іншими. Нерідко війна має особистісний характер.

ВИСНОВКИ

Тож, у курсовій роботі було досліджено процес розвитку теми війни і ідентичності у творі Фенімора Купера «Останній з могікан». Згідно проведеного дослідження було отримано наступні висновки.

Описано творчість Фенімора Купера у розрізі наукових праць з теми дослідження. На сучасному етапі творчість Фенімора Купера досліджено досить опосередковано. Так, у працях вітчизняних дослідників, творчість Фенімора Купера постає переважно у розрізі його «морських» та «індіанських» романів. «Морські» романи письменника будуються на власному досвіді автора, тож вони містять багато професійних термінів та понять. Водночас «індіанські» романи створені на основі того, що проблема зіткнення цивілізацій та корінного населення Північної Америки була досить гострою. При цьому вважається, що на прагнення писати про індіанські племена вплинула його поїздка Європою, що дозволила своєрідно поглянути на реальні проблеми Американського континенту.

Визначено структурно-композиційні та сюжетні аспекти твору Фенімора Купера «Останній з Могікан». У творі можна побачити як перетинаються декілька сюжетних аспектів: любовна лінія, дружба, боротьба за виживання, ідентичність індіанців, вірність та зрада. Сам твір розподілений на розділи, що дозволяє відділити одні події від інших. Перевагою твору є логічність викладу, так як всі події описано послідовно та за незначний проміжок часу.

Охарактеризовано проблематику твору та його історичну основу. Історична основна твору пов'язана із формуванням західного фронтиру в Північній Америці. Це період 50-тих років 18 ст., коли колонізатори активно захоплювали нові території, витісняючи та винищуючи корінне населення, а

саме індіанців. При цьому головний герой твору мав реального прототипа, ним був перший поселенець, що теж активно спілкувався із місцевими індіанцями.

У творі виокремлено сім основних проблем, це кохання, відображення взаємодії могокан із англійцями, зображення позитивних рис індіанців, протиставлення французів та англійців, проблема місця індіанської культури в Америці, жорстокість індіанців, різноманіття людської душі. Кожна проблема подана не окремо, а у зв'язку з іншими, що дозволяє говорити про певну циклічність у подачі основних питань твору.

Проаналізовано зображення могокан як відображення ідентичності. Індіанці у творі показані як окремий етнос. Вони як ідентичність мають свою мову, культуру, традиції. При цьому особливо важливим для них є питання релігії. Індіанці не зображують як ідеальне плем'я, адже теж мають як позитивні, так і негативні риси, хоча переважно їхні моральні цінності подані як високі. При цьому індіанці описуються як кремезні, суворі на обличчя, середнього складу тіла, з пропорційними частинами тіла, горді на поставу.

Узагальнено війну як ключову проблему твору. Війна відображена у вигляді протистояння між індіанцями та поселенцями, могоканами та гуронами, між одними племенами та іншими. Війна тут нерідко показана як особистісна протистояння. Так, війна між Ункасом та Магуа була радше зіткненням інтерес, необхідністю, щоб довести перевагу кожного. Якщо говорити про зіткнення поселенців та індіанців, то тут війна мала ідеологічний характер. Кожна сторона відстоювала своє право на цю землю і розуміла, що якщо програє, то землі отримає суперник. Тож вони вдавалися до залякувань ворога, а також до вбивств, катувань, знущань.

Таким чином, «Останній з могокан» Фенімора Купера є романом, що висвітлює велику кількість проблем. Твір, хоч і розповідає про боротьбу за існування неіснуючого племені могокан, проте має реальну історичну основу, адже описує події формування західного фронтиру Північної Америки. Так, індіанці відважно боролися за свою землю із поселенцями, які у свою чергу,

намагалися знищити місцеве населення та витіснити його з реального ареалу. При цьому попри те, що у творі постає багато проблем, які тісно переплетені між собою, саме війна та ідентичність постають як ключові. Так, війна тут показана у вимірі особистісної неприязні між Ункасом та Магуа, між племенами індіанців, між індіанця та колонізаторами. Ідентичність подана як риса могокан, що були окремим етносом, мали свою мову, культуру, традиції, релігію.

SUMMARY

So, in the term paper, the process of development of the theme of war and identity in Fenimore Cooper's work «The Last of the Mohicans» was investigated. According to the conducted research, the following conclusions were obtained.

The work of Fenimore Cooper is described in terms of scientific works on the research topic. At the present stage, Fenimore Cooper's work has been studied rather indirectly. Thus, in the works of domestic researchers, Fenimore Cooper's work appears mainly in the section of his «sea» and «Indian» novels. The writer's «sea» novels are based on the author's own experience, so they contain many professional terms and concepts. At the same time, «Indian» novels were created based on the fact that the problem of the clash of civilizations and the indigenous population of North America was quite acute. At the same time, it is believed that his desire to write about Indian tribes was influenced by his trip to Europe, which allowed him to look at the real problems of the American continent in a unique way.

The structural-compositional and plot aspects of Fenimore Cooper's work «The Last of the Mohicans» are determined. In the work, you can see how several plot aspects intersect: love line, friendship, struggle for survival, Indian identity, loyalty and betrayal. The work itself is divided into sections, which allows you to separate some events from others. The advantage of the work is the logical presentation, as all events are described sequentially and in a short period of time.

The problems of the work and its historical basis are characterized. The historical basis of the work is related to the formation of the western frontier in North America. This is the period of the 50s of the 18th century, when the colonizers actively occupied new territories, displacing and exterminating the indigenous population, namely the Indians. At the same time, the main character of the work had a real prototype, he was the first settler who also actively communicated with the local Indians.

Seven main problems are highlighted in the work, this is love, the reflection of the interaction of the Mohicans with the English, the depiction of the positive features of the Indians, the contrast between the French and the English, the problem of the place of Indian culture in America, the cruelty of the Indians, and the diversity of the human soul. Each problem is presented not separately, but in connection with others, which allows us to talk about a certain cyclical nature in presenting the main questions of the work.

The image of Mohicans as a reflection of identity is analyzed. Indians are shown in the work as a separate ethnic group. They have their own language, culture, and traditions as an identity. At the same time, the question of religion is especially important for them. Indians are not portrayed as an ideal tribe, because they also have both positive and negative traits, although their moral values are mostly presented as high. At the same time, the Indians are described as stocky, severe in the face, medium in body composition, with proportional parts of the body, proud in posture.

War is summarized as the key problem of the work. The war is depicted as a confrontation between Indians and settlers, Mohicans and Hurons, between one tribe and another. The war here is often shown as a personal confrontation. Yes, the war between Uncas and Magua was rather a clash of interests, a necessity to prove the superiority of each. If we talk about the clash between the settlers and the Indians, then the war here had an ideological character. Each side defended its right to this land and understood that if it lost, the opponent would get the land. So they resorted to intimidation of the enemy, as well as murder, torture, and abuse.

Fenimore Cooper's *The Last of the Mohicans* is thus a novel that covers a large number of issues. Although the work tells about the struggle for the existence of the non-existent Mohican tribe, it has a real historical basis, because it describes the events of the formation of the western frontier of North America. So, the Indians bravely fought for their land against the settlers, who, in turn, tried to destroy the local population and push them out of their real range. At the same time, despite the fact that many problems appear in the work, which are closely intertwined, it is war and identity

that appear as key. Yes, the war here is shown in terms of personal enmity between Uncas and Magua, between Indian tribes, between the Indian and the colonizers. Identity is presented as a feature of the Mohicans, who were a separate ethnic group, had their own language, culture, traditions, and religion.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз одного з романів Фенімора Купера. URL: <http://um.co.ua/8/8-6/8-65272.html> (дата звернення: 06.01.2023).
2. Головатий М. Витоки демократії та письменники революційного періоду 1776-1820 років. *Література Сполучених Штатів*. 2004. Вип. 1. С. 16-29.
3. Давиденко Г. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX ст. Київ, 2017. 89 с.
4. Джеймс Фенімор Купер. Цікаві сторінки біографії. URL: <https://vseosvita.ua/library/dzejms-fenimor-kuper-cikavi-storinki-biografii-394125.html> (дата звернення: 08.01.2023).
5. Ейшискіна Н. Роман Ф. Купера «Піонери». Тернопіль, 2005. 78 с.
6. Ейшискіна Н. Звіробій. Київ, 2006. 448 с.
7. Ейшискіна Н. Фенімор Купер та його улюблений герой Натті Бампо. Тернопіль, 2006. 71 с.
8. Калініченко М. Внутрішні міжкультурні комунікації у творчості Джеймса Фенімора Купера. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2016. Вип. 61. С. 252-255.
9. Клочкова Л. Ідейно-художній аналіз роману Ф. Купера «Останній з могікан». *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2011. Вип. 2. С. 36-38.
10. Ковбасенко Ю. Історія світової літератури. Київ, 2017. 300 с.
11. Кулакевич Л. Художні особливості фронтиру. *Наукові праці Чорноморського національного університету імені Петра Могили*. 2019. Вип. 333. С. 61-66.
12. Купер Ф. Останній з могікан. Київ, 2017. 368 с.
13. Лаврова А. О. Література американського романтизму. Кам'янець-Подільський, 2010. 110 с.

14. Лапко О. Історія зарубіжної літератури: XVII–XIX століття. Старобільськ, 2021. 90 с.
15. Михальська Н. Зарубіжні письменники. Тернопіль, 2015. 810 с.
16. Назарець В. «Агамемнон письменного столу», або Пенталогія Джеймса Фенімора Купера : якби Вальтером Скоттом не став Вальтер Скотт, ним став би Купер. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2008. Вип. 4. С. 44-48.
17. Наливайко Д. Зарубіжна література XIX сторіччя. Тернопіль, 2011. 358 с.
18. Пуляєв О. В. Ідеї руссоїзму в американській прозі початку 19 ст. Харків, 2019. 89 с.
19. Пшенична С. Система уроків з вивчення роману Фенімора Купера «Останній із могікан». *Зарубіжна література*. 2010. № 7. С. 7-8.
20. Ружевич Т. Романтичні герої Фенімора Купера. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 12. С. 52-54.
21. Ружевич Т. М. Епопея Фенімора Купера про освоєння Нового світу та її герої. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2017. Вип. 3. С. 38-40.
22. Сович О. «Морські романи» Фенімора Купера. *Філологічний факультет*. 2012. Вип. 30. С. 157-160.
23. Стефановська З. Нащадки знищеної цивілізації : конспект уроку по вивченню роману Фенімора Купера «Останній із могікан». *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2008. № 1. С. 10-11.
24. Турчин Н. Великий піонер американської літератури: Фенімор Купер. Київ, 2014. 20 с.
25. Шахова К. Джеймс Фенімор Купер. Тернопіль, 2011 358 с.
26. Якимець М. С. Лінгвістичні, лінгвокультурологічні та еколінгвістичні аспекти опису в романах Фенімора Купера. Київ, 2020. 112 с.

